

אך כיון שלשאר בני אדם הוא חשוב, חייב. אבל כשהוא אצל המלוה שאסור לו להשהותו, הריהו עומד לישרף וכשרוף דמי, ופטור.
אביי אמר: לכולי עלמא אסור להשהות שטר פרוע, (ואפילו אם כותבים שובר. עפ"י רש"י), ומחלוקתם בשטר שאינו מקויים, שהלווה טוען 'פרעתיו' (ומדובר שידוע שלא יוכל למצוא עדי קיום, וכגון שאמר אין לי עדים וראיות ולא אוכל לקיימו. עפ"י תוס'. והרמב"ן כתב אפילו באופן אחר, שיש אפשרות שימצא עדים לקיימו), והמחלוקת היא האם אפשר לגבות בשטר כזה שמודה בו הלווה שכתבו ואינו מזויף, אם לאו.
רבא אמר: לדעת הכל אי אפשר לגבות בשטר כזה (וכן הלכה. תוס'). והמחלוקת היא בשטר שנפרע, (והמלוה הוציאו בשבת) — האם הוא זקוק לשטר כדי להחזירו ללוה, (כי הלווה יוכל לדרוש את הפרעון בחזרה אם לא יחזור אליו השטר, שאין כותבים שובר), אם לאו (שכותבין שובר).
התוס' כתבו, דלא כדמשמע מרש"י, שמדובר שכבר נכתב השובר, הלכך אין למלוה צורך בו, אבל בלאו הכי, יש לו צורך בו, להחזירו ללוה, כדי שלא יצטרך לכתוב שובר.
רב אשי אמר (וכן הוא בתוספתא. תוס'): מחלוקתם כשהוציאו הלווה, והשאלה היא אם יש לו צורך בשטר פרוע כדי להראותו לאחרים לראיה על כך שהוא פרוע את חובותיו, אם לאו.

דף עט

- קח. א. חומרי גלם שונים — האם שיעורם שוה לענין הוצאה בשבת, עם אותם חומרים לאחר שניתקנו?
ב. מהם שיעורי קלף, דוכסוסטוס ודיפתרא להוצאת שבת?
- א. רב נחמן אמר שאין חילוק לענין שיעור להוצאת שבת, בין עור מעובד (— דמליח), לעור שאינו מעובד, ואפילו עור שאינו מיועד לעיבוד — שיעורו אחד, בכדי לעשות קמיע.
אבל אמרו בגמרא, שיעור שאינו ראוי כעת לתקנו לעבדו — שיעורו שונה, ולכך עור שהופשט ועדיין הוא לח, שיעורו כדי לצור בו משקולת קטנה, והוא שיעור גדול מעור המעובד או הראוי להעבד. וכן עור שנתבשל ברותחים ונתקשה, שיעורו חמשה על חמשה טפחים, שכבר אינו ראוי לשימושים אחרים אלא מיועד לשיבה או לכיסוי מטות וכדו' (קורטובלא').
עור שהוא נמלה ונקמח ('דיפתרא'), שיעורו בכדי כתיבת גט, כדלהלן. אך סתם עור אינו מיועד לכך אלא לעיבוד של המלחה בלבד, ולכך שיעורו בכדי עשיית קמיע (עפ"י רמב"ן).
עוד הראו מכמה מקומות, שיש שיעור שונה לחומרים שאינם מתוקנים ולמתוקנים, והסבירו שכל דבר שאין דרך להתעסק עמו לתקנו אלא בכמות גדולה, אין חייבים עליו אלא בשיעור שהדרך לטרוח בו, כגון: סימנים (לצבע) שרויים — שיעורם כדי לצבוע מהם דוגמא (הוא שיעור קטן, בגודל סתימת פי קנה של האורג), ואילו צמחי צבע שאינם שרויים, שיעורם כדי לצבוע מהם בגד קטן לפי סבכה — כי אין אדם טרוח לשרות סמנים לצבוע בהם דוגמא.
זרעוני גינה — שיעורם חמשה (לרבי יהודה בן בתירא), ואילו אחרי שזרעום נחשבים אף בפחות מזה, שלכך זבל וחול הדק שיעורם כדי לזבל בהם קלח של כרוב (רבי עקיבא) או כרישא (חכמים).
מי שופכים — ברביעית, כי הם ראויים לגבל בהם טיט. ואילו שיעור טיט לאחר גיבולו, הוא קטן מזה — כדי לעשות בו פי כור.
- ב. שיעור חיוב למוציא קלף מרשות לרשות בשבת — כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפלין, שהיא 'שמע ישראל'.

דוכסוסטוס — כדי לכתוב עליה מזוזה, (לפי שאינה ראויה לכתובת תפלין, לכן שיעורה גדול יותר, לכתוב עליה שתי פרשיות).
 דיפתרא (= עור שעובד ולא תוקן במי עפצים, והכתב שעליו יכול להזדייף, כי אין מחיקתו מורגשת) — כדי לכתוב עליו גט.
 סובר רבי אליעזר, אבל לרבי מאיר, אין כשר לכתוב גט על הדפתרא (תוס').

קט. על אלו סוגי עורות כותבים? —

א. ספר תורה.

ב. תפלין.

ג. מזוזות.

א. כותבים ספר תורה על הגויל. (והיא הלכה למשה מסיני. רמב"ם תפלין א, ח).

א. הגויל הוא עור שלם המעובד בעפצים (רש"י). ולשיטת רבנו תם ועוד, אפילו אינו מעופף אלא שמתוקן היטב שאי אפשר לזייפו.

ב. כתב על הגויל במקום שיער, ואם שינה — פסול (רמב"ם; ר"ן עפ"י הירושלמי).

ספר תורה שנכתב על הקלף או על הדוכסוסטוס — כשר. נכתב על הנייר או על המטלית — פסול.

א. מצוה מן המובחר לכתוב ספר תורה דוקא בגויל, כדמשמע בכמה מקומות (רמב"ן ור"ן).

ב. הרמב"ם כתב ש"ת שנכתב על דוכסוסטוס — פסול, ואין כן דעת הר"ח הרמב"ן והר"ן.

ג. אם כתב ס"ת על הקלף אינו כשר אלא אם כתב בצד הפנימי שכלפי הבשר (יר"ד רע"א, ג).

קלפים שלנו הם יותר מובחרים מגויל, וכותבים עליהם לכתחילה, ואין כותבים עתה על הגויל. ואם שינה וכתב על קלפים שלנו במקום שער — פסול. אך יש מקילים בזה. (עפ"י רמ"א שם. וע' פרי מגדים או"ח לב מ"ז סק"ג; הר צבי מנחות לב).

בהגהות אשר"י משמע שכותבים ספר תורה על הקלף והדוכסוסטוס אף לכתחילה. וצ"ב.

ד. על נייר שאינו מחוק — התוס' כתבו שכשר. וע' הגהות אשר"י.

ב. הלכה למשה מסיני, תפלין נכתבות על הקלף, בצדו הפנימי, הסמוך לבשר. כתב במקום שיער —

פסול. (עפ"י רמב"ם, תוס' ועוד). רבי אחא מכשיר.

הקלף הוא החלק החיצוני של העור המעובד. הערוך, רש"י ותוס'. ויש אומרים: החלק הפנימי,

הסמוך לבשר (רמב"ם, רמב"ן, רי"ד).

למסקנת הסוגיא, אין להכשיר תפלין שנכתבו על הדוכסוסטוס. (וכן כתב הרי"ף וכ"כ התוס').

וכן תפלין שכתבן על הגויל — משמע בסוגיא שהם פסולות. וזה דלא כדברי שימוש

תפלין' שכתב בשם אביי שאם כתב תפלין על הגויל — כשרות (פסקי הרי"ד).

ג. הלכה למשה מסיני, מזוזה נכתבת על הדוכסוסטוס. ובמקום השער.

הדוכסוסטוס הוא חלק העור הסמוך לבשר. רש"י ותוס' והערוך. ויש אומרים: החלק החיצוני

(רמב"ם, רמב"ן, רי"ד).

לפי תנא אחד בברייתא, מזוזה שנכתב על הקלף — פסולה. אבל רבי שמעון בן אלעזר אמר שרבי

מאיר היה כותבה על הקלף מפני שמשתמרת. וכן מסקנת הסוגיא בבאור דברי רב, שאפשר לכתוב

מזוזה על הקלף. (וכן נוקטת הסוגיא במנחות לב).